

דבר תורה לשבת

מאת הרב גור גלון

פרשת בהעלותך

גדלות אינסופית – מידת הענווה

בפרשת השבוע אנו נתקלים עם מידת היסוד של משה רבנו, זה משה האיש, שזכה לקבל תורה מסיני ולהעבירה לדורי דורות לכלל ישראל, זה משה איש שהיה מנהיגו הראשון של עם הנצח, עם ישראל, זה משה האיש שהשפעתו על העולם היא ההשפעה הגדולה ביותר שזכה לה בן אדם.

מהי מידת היסוד של האיש, הכי משפיע, הכי מפורסם? – למרבה ההפתעה, מידת הענווה.

"והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"

חז"ל אומרים שבזכות הענווה התורה נקראת על שמו של משה:

ואמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שירד משה מלפני הקדוש ברוך הוא, בא שטן ואמר לפניו: רבונו של עולם, תורה היכן היא? אמר לו: נתתיה לארץ. הלך אצל ארץ, אמר לה: תורה היכן היא? אמרה לו: 'אלוקים הבין דרכה וגו'. הלך אצל ים, ואמר לו: אין עמדי. הלך אצל תהום, אמר לו: אין בי, שנאמר: 'תהום אמר לא בי היא וים אמר אין עמדי, אבדון ומות אמרו באזנינו שמענו שמעה'. חזר ואמר לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, חיפשתי בכל הארץ ולא מצאתיה. אמר לו: לך אצל בן עמרם. הלך אצל משה, אמר לו: תורה שנתן לך הקדוש ברוך הוא היכן היא? אמר לו: וכי מה אני שנתן לי הקדוש ברוך הוא תורה? אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: משה, בדאי אתה? - אמר לפניו: רבונו של עולם, חמודה גנוזה יש לך שאתה משתעשע בה בכל יום. אני אחזיק טובה לעצמי? - אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: הואיל ומיעטת עצמך - תקרא על שמך, שנאמר: 'זכרו תורת משה עבדי וגו'."

שפת פט:

אלא שכאן המקום לשאול, הרי משה קיבל תורה מסיני, אז מה ההכחשה הזאת, שאלת הקב"ה לכאורה בעינה עומדת? וההסבר הוא שהשטן שואל את משה איפה התורה, האם היא אצלך, האם היא מוגבלת למידותיך, ליכולת קליטתך, לכישרונותיך, זה הכוונה 'היכן היא', האם יש מקום מסוים, בין אם הוא מרחב גשמי, שניסיונותיו הראשונים של השטן, או מרחב תודעתי מוגבל, ומשה רבנו אומר לו, אני, המרחב התודעתי המוגבל שלי הוא התורה, מי אני? כפי שמבטא זאת הרב קוק בעין אי"ה (שם):

דבר תורה לשבת

מאת הרב גור גלון

אמר לפני, רבש"ע חמדה גנוזה יש לך, שאתה משתעשע בה בכל יום, אני אחזיק טובה לעצמי. אי אפשר שהעין הרוחנית של נברא תגיע לידי עומק הגניזה של חמדת כל עולמים, שחמדתה קשורה היא בגניזתה, מפני שכל האור העליון הזה עומד כולו ממעל לכל הכרה, מלמעלה מכל חכמה, תבונה ודעת.

החמדה הזאת מוכרחת להיות גנוזה, מפני שהיא שייכת רק לענין האלוקי, הכולל הכל ומקור הכל, ומצד עומק הגניזה של חמדה זו אין לה שום יחש לכל מה שהוא מוגבל ומצומצם באיזה מצר וגבול של בריאה והכרה.
...ואיך אפשר באופן זה שהכללות כולה של כל ההווה, ומגמתו התכליתית של חפץ העדין והקדוש העליון האלוקי שהוא מאד נעלה גם מכל ערכי הכללות כולם, הוא היסוד להארת זיוה של תורה, להחזיק טובה לעצמי, בהכרה של איזו פרטיות, ונקודה של מציאות מגבלת את העצמיות האישית המיוחדת שלי. אחזיק טובה לעצמי.

כאן אנו מגיעים להתחיל את ההבנה מהי מידת הענווה, מידת הענווה היא שהאדם רואה את עצמו צינור, באמת אין לאדם כוחות, אלא כל כוחותיו הם מהקב"ה, ולכן הוא לא מוגבל ולא מוגדר, ככל שהאדם חי כולו בהכרה והידיעה של אפסיות כוחותיו האישיים, וידיעה שכל הכוחות ניתנים לו מה', כך הוא פחות ופחות מוגבל.
משה רבנו אומר אני צינור, הקב"ה אומר לו 'מיעטת את עצמך', לא נתת לעצמיות הפרטית מקום, התורה תקרא על שמך, כי אתה יכול להתחבר לנצח, לגודל האינסופי, ולדעת שאתה מקבל וסופג, ולעולם לא אוחז בהכול.
לכן בעל הענווה פתוח להקשבה עמוקה, הקשבה לדבר ה', וגם להקשבה לסביבתו, לחבריו ולכל האנשים שהוא פוגש, כי דבר ה', מגיע מכל דבר, מהמציאות, מהאנשים ומכל דבר ודבר.
לכן ענווה – ענווה אמיתית – היא אחת המידות היותר מרחיבות דעת ומשפרות חיים. ענווה היא מסמנת על פתיחות לגדולת החיים ומוכנות להפתעות.

שאני רואה את אחד האנשים הקרובים, שבטוחני שלא ירצה שאזכיר שמו, אני לומד ענווה, קרובי הוא איש חכם מאד, רופא מחונן, אבל הוא פתוח לראות הטוב בכל אדם, ללמוד מכל אחד, למרות היותו רופא מוכשר ואיש רב פעלים, הוא לא מחזיק מעצמו, רואה כל אחד ואחד בגובה העיניים, בין אם מדובר על שופט עליון או מלצר במסעדה, הוא באמת שומע כל אחד ולומד מכל אחד, לכן הוא רב תחומי, הוא רופא, וגם מבין כמעט בהכול, בבנייה, בגינון, בהיסטוריה, בידיעת הארץ והעולם, ועוד... כי שאתה בעל ענווה אתה פתוח ללמוד עוד ועוד, מכל אחד ואחת, מקטן וגדול, ואז אתה גדל.
משה רבנו היה כולו ענווה, ולכן הוא היחיד שיכל להיות הצינור של התורה.
הרב קוק במידות הראי"ה, מידת הענווה כותב:

הענווה משלימה את הרצון, ובזה היא הכלי היותר טוב לקבל כל ברכה.

דבר תורה לשבת

מאת הרב גור גלון

ונראה שכוונתו שבאשר אדם הוא בעל ענווה הוא פתוח לקבל את הרצון האלוקי, כי הוא קשוב לרצון ה' הוא רואה את עצמו שליח, וממילא הרצון שהוא הכוח המניע את האדם ואת העולם כולו, משתלם כי הוא מתעלה לרצון האלוקי, מתוך שהאדם מקיים בעצמו 'עשה רצונך רצונו', כי הוא יודע שכל כוחותיו ועצם חייו כולם מה', ולכן הוא קשוב לדבר ה', דרך התורה, המציאות והחיים.

עוד כותב הרב קוק שם:

הענווה היא מחוברת עם השלמות הרוחנית, שכל מה שהאדם משיג יותר את העולם ואת החיים, את שכלולם הרוחני והחומרי, את הצרכים הרבים של הכלל ושל הפרט, אז הוא משיג את קוצר ידו, את עיוורון השגתו. את מעוט כוח רצונו להיטיב, והוא נשפל ברוחו, והוא תמיד הולך ומתעלה על-ידי חפצו הגדול להתקרב ביותר אל הטוב המוחלט.

יהי רצון שנזכה להידבק במידת הענווה!

שבת שלום.